

Олег ЄГРЕШІЙ

*кандидат історичних наук, доцент кафедри
історії України і методики викладання історії
Прикарпатського національного університету імені Василя
Стефаніка*

ORCID: 0000-0002-0639-910X

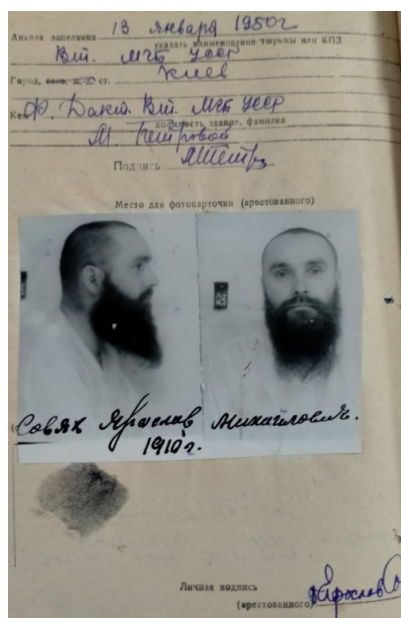
«...ПІДТРИМУВАВ ЗВ'ЯЗОК З ВИДНИМИ УКРАЇНСЬКИМИ НАЦІОНАЛІСТАМИ»: АКЦЕНТИ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ ПІДПІЛЬНОГО ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО СВЯЩЕНИКА ЯРОСЛАВА СОВЯКА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0639-910X>

Новітня агресія російської федерації на територію України, 24 лютого 2022 р., неминуче спонукає до саморефлексій, історичних ретроспектив, різних естраполяцій тощо. Ймовірно можна говорити про своєрідну правонаступність росії не лише в юридичному, а й у ментальному, так би мовити, «ідеологемному» виявах. Росія «успадкувала» у радянської держави, не лише несприйняття української культури, а й несприйняття існування суверенної української Церкви. Зрозуміло, що на «окремому рахунку» тут УГКЦ, яка тривалий час для радянських спецорганів асоціювалася з «українським націоналізмом», силою ворожою радянській ідеології тощо. Можна сміливо констатувати, що звинувачення у проведенні «антирадянської націоналістичної роботи» лежало в основі десятків кримінальних справ, які впродовж 1940-х – 1950-х рр. були заведені на вище духовенство чи мало примітних підпільних греко-католицьких священників чи монахів (Й.Сліпого, Й.Коциловського, Р.Бахталовського, Й.Гірняка, сестру-монахиню Йосифу Марію Йосипенко та багатьох інших). Відомо, що УГКЦ із її національною ідеологією, високим авторитетом серед галицьких українців, а також «ватиканським підпорядкуванням» була несумісною з радянськими реаліями [9]. Нині свідчення про цього релігійного діяча є доволі скупими, обмежуються хіба що статтями популярного характеру або ж деякими краєзнавчими виданнями, де отець згадується вельми побіжно. Цілісного наукового дослідження присвяченого особі о.Я. Совяка досі не проведено.

Анкета арештованого містить важливі біографічні дані, інформацію щодо освіти, соціального походження, роду занять, громадянства тощо (Ярослав Совяк народився 1910 р. у с. Дерезичі неподалік Дрогобича, за національністю українець, громадянин СРСР, походив із селян-бідняків. До арешту постійно проживав у с. Брошневі, де був парохом греко-католицької церкви [3, арк288].

Детальнішу інформацію біографічного характеру черпаємо уже з протоколів першого допиту отця Ярослава Сояка, який відбувся 11 серпня 1949 р. [3, арк302]. 1918 р. майбутній священник вступив до початкової школи м.Тернополя (1917 р. родина переїхала на постійне місце проживання до цього міста), за три роки Я.Сояк закінчив чотири класи, а 1921 р. вступив на навчання до Української гімназії м.Тернополя, яку закінчив у 1929 р. Того ж року вступив до Богословської академії у Львові, але у зв'язку з хворобою пропустив 1930–1931–й навчальний рік. Богословський навчальний заклад Я.Сояк закінчив 1935 р. і в тому ж році митрополитом Андреем Шептицьким був висвячений на священника. 1935 р. отця Ярослава Сояка було направлено сотрудником Церкви в с. Колтів тодішнього Олеського району Львівської області, де парохом на той час був священник Володимир Чайковський. 1936 р. о.Я.Сояка було переведено сотрудником в село Конюхи тодішнього Поморянського району Львівської області (нині Козівського району Тернопільської області – О.Є.). Рік потому з ініціативи митрополита А.Шептицького Ярослава Сояка було переведено до Львова, де він до 1942 р. був сотрудником кафедрального храму св. Юра. Упродовж 1937–1942 рр. отець Ярослав Сояк був ад'ютантом єпископа-помічника Львівської архієпархії Івана Бучка, неодноразово виїжджав із ним по деканатам Львівської архієпархії на візитації. У червні 1942 р. у зв'язку з хворобою отця Я.Сояка було переведено на парафію у с. Брошнів, де він служив парохом до свого арешту.

Фото, відбиток великого пальця та особистий підпис підпільного священника Ярослава Сояка, поміщений у кримінальній справі заведеної на нього радянськими спецорганами. Джерело: Державний архів у Івано-Франківській області. Ф. Р-2157, оп.1, спр.7498П. в 3-х т. Т.1. Арк 285, 288, 289 зв.

Даючи свідчення радянським правоохоронним органам про власні переконання, 17 серпня 1949 р., о. Я Сояк зауважив, що його переконання «не є комуністичними» відтак він «не може приймати участь у будівництві комуністичного ладу». Священнослужитель додав, що політичний устрій в СРСР розглядав як такий, що не відповідає його переконанням, але зізнався, що не виступав проти цього устрою, бо «цей уклад не забороняв ... бути віруючою людиною»[3, арк314].

Окрема увага до словесного портрету підпільного священика, який зазвичай поміщується у кримінальних справах. Такі дані проливають світло на фізіологічні, психологічні та ментальні риси особи, дають уяву про зовнішній вигляд історичної людини. Ярослав Сояк, зокрема, був невисокого зросту (165–170 см.), середньої фігури, мав коротку шию, малі вуха та рот; темнорусий колір волосся, сірий колір очей, овальне обличчя, товсті губи, високе, пряме чоло, дугоподібні брови та підборіддя, що виступає. Особливих прикмет, фізичних недоліків (рубців, шрамів, хворобливих рухів тіла, асиметрії обличчя, татувань) у о.Я.Сояка не було. Як показує словесний портрет священнослужителя не картавив, не заїкався, бурхливо не жестикулював та не здійснював пальцевих маніпуляцій[3, арк289].

Пізнавальну інформацію в ділянці повсякденного життя надає протокол особистого обшуку отця Ярослава Сояка від 10 серпня 1949 р. при якому було виявлено: військовий білет від 10 січня 1948 р., кишеньковий годинник марки «International IWC Schaffhausen» № 1053488, 250 радянських руб., двадцять чотири примірники християнського часопису «Місіонар за 1937–1938 рр., 45 екземплярів різножанрових книг і брошур українською мовою, двадцять фотографій, вісім церковних печаток і штампів, а також поштову переписку та облігацій на суму 2250 руб. У церковній касі у с. Брошнів виявлено два записних зошити із записами та сім тисяч радянських рублів [3, арк295].

У вилучених під час обшуку помешкання о.Я.Сояка часописах та журналах «Місіонар» та «Сівач» нерідко друкувалися статті про голодомор, арешти православних священиків в СРСР, репресії і ув'язнення українців у ГУТАБах на Соловках в Сибірі тощо. Друкувалися також пастирські послання єпископату ГКЦ. Словом статті, які компрометували радянську владу і тим самим дискредитували самого отця Я.Сояка. Спецоргани як правило такі статті сприймали як наклепницькі. Сам о.Я.Сояк визнав, що часом використовував матеріали цих журналів під час своєї священицької практики, користувався літературою, яка поступала з єпархіальної консисторії. Однак священик спростував тезу слідчого, що з амвону церкви зачитував послання А.Шептицького, в яких митрополит закликав молодь вступати в ряди СС «Галичина». Не підтвердив він і припущення, що особисто закликав молодь поповнювати ряди дивізії.

8 серпня 1949 р. радянськими спецорганами було проведено опис майна Я.Сояка, на які накладено арешт: священицьку рясу, літнє шерстяне пальто синього кольору, чорну фетрову шапку, хромові чоботи та, що показово, вось-

миричну корову білої масті. До опису майна було додано розписку працівника МВД про те, що він зобов'язується зберегти вищеназвані речі [3, арк300]. Тоді ж, 8 серпня 1949 р., було видано постанову на арешт отця Ярослава Сояка. Йому інкримінували, що в період нацистської окупації священник був активним німецьким посібником, членом контингентової комісії, «активно проводив діяльність по збору податків, скоту і продовольства для німецької армії»; а також виступав перед українцями із закликом їхньої мобілізації до дивізії СС «Галичина», підтримував нацистську армію в її боротьбі проти СРСР. Ярослав Сояк підозрювався в злочинах за ст. 54-10 ч. КК УРСР (антирадянська пропаганда і агітація – О.Є.). Як запобіжний захід о.Я.Сояку було обрано тримання під вартою (попереднє ув'язнення, арешт), що є винятковим запобіжним заходом, який полягає в позбавленні волі особи на час досудового слідства. Спецоргани мотивували це тим, що він, «знаходячись на свободі може ухилитися від слідства і суду». До слова, постанову про запобіжний захід Я.Сояк підписав 10 серпня 1949 р. [3, арк287].

19 серпня 1949 р. отцеві Ярославу Сояку було пред'явлено постанову про звинувачення. Священнослужитель викривався в тому, що «в період нацистської окупації був активним посібником, членом контингентової комісії і активно проводив діяльність по збору податків ... і продуктів для німецької армії. Із церковного амвону перед віруючими зачитував пастирські послання антирадянського змісту, а у своєму помешканні до дня арешту зберігав антирадянську літературу». Урешті, керуючись ст. ст. 126 і 127 кримінально-процесуального кодексу УРСР було прийнято рішення долучити Сояка Я.М. в якості обвинуваченого за ст. 54-10 ч. II КК УРСР, а постанову направити прокурору.

Отець Я.Сояк визнав себе винним частково (зізнався, що із церковного амвону неодноразово перед віруючими зачитував пастирські листи антирадянського змісту, але уточнив, що озвучувати їх йому доводилося за вказівками митрополита А.Шептицького; зберігав у своєму помешканні літературу антирадянського змісту. Однак о.Я.Сояк заперечив, що був членом контингентової комісії та «проводив збори податків, скота і продуктів» для нацистів. Священник також не визнав, що виступав перед українцями із різномірними посланнями з питань мобілізації українського населення до дивізії СС «Галичина» для нацистської армії, контактував із членами ОУН. Разом із тим, зізнався, що чув про вояка УПА Дмитра Вітовського (сина Дмитра Вітовського) на прізвисько «Зміюка» [4, арк7, 9].

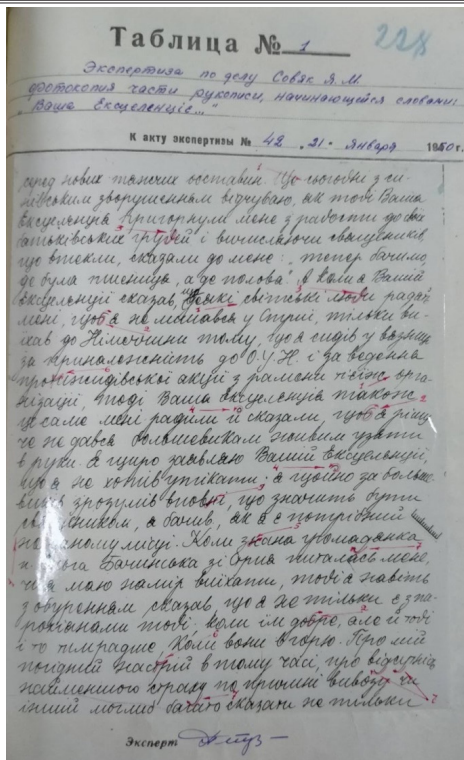
Протоколи допитів засвідчують, що найбільше запитань радянські слідчі задавали з приводу вірогідної співпраці отця з вояками ОУН та УПА, контактам із іншими підпільними греко-католицькими священниками, громадської та релігійної діяльності о.Я.Сояка у час нацистської окупації.

Ярослав Сояк був одним із найбільш активних священників на Станиславщині зі збору коштів у «фонд допомоги арештованим вищим чинам» (підпільним владикам ГКЦ). Після арешту греко-католицьких єпископів, 11 квітня

1945 р., Климентій Шептицький, який фактично і очолював підпільну ГКЦ, закликав отців матеріально підтримати арештантів. На допитах о. Я. Сояк зізнався, що саме Климентій Шептицький а також колишній помічник митрополита А.Шептицького отець Іван Котів уповноважив його збирати гроші на допомогу підпільним єпископам. Урешті восени 1945 р. о.Я.Сояк відвідав монастирі отців василіан і отців редемптористів у Станиславові, де настоятелі цих обителей відповідно Григорій Балагурак (мирське ім'я Володимир) і Роман Бахталовський передали священнослужителю зібрані у вірян гроші. Григорій Балагурак передав близько семи тисяч карбованців, Р.Бахталовський – близько трьох тисяч [4, арк. 46, 57, 71]. Через отця Я.Сояка згаданий нами вище о.РоманБахталовський намагався передати у Ватикан спеціального листа. За словами самого отця Романа, він був адресований відомому католицькомуцерковному діячеві, кардиналу-секретарю Конгрегації в справах Східних Церков Ежену Тіссерану. Задля дотримання норм конспірації лист був написаний французькою мовою. У листі, зокрема, фіксувалися випадки переслідування Греко-католицької Церкви радянськими спецслужбами, відзначалася діяльність Ініціативного комітету із возз'єднання ГКЦ з Російською Православною Церквою, висвячення нових єпископів тощо. Аби доправити листа до Римського престолу розглядалося, за зізнанням Я.Сояка, два варіанти перетину ним радянсько-польського кордону. Перший варіант – сприяння сина відомого військово-політичного діяча, полковника УГА Дмитра Вітовського поручника УПА Дмитра (псевдо «Зміюка»), родичі якого були парафіянами церкви отця Ярослава Сояка і проживали у Брошневі. Другий варіант – допомагаполяків-репатріантів, які мали б забезпечити о.Я.Соякафіктивними документами і тим самим посприяти виїзду за кордон[4, арк. 78]. Врешті, як визнав на допитах священик, він не довірився Вітовському «Зміюці» і не ризикнув перейти кордон за фіктивними документами. Врешті аби лист не потрапив до рук радянських спецорганів отець Я.Сояк його знешкодив.

Карна справа як першоджерело добре передає ментальність підозрюваного, риси його характеру, особисті якості. Спершу отець Я. Сояк аби не видати близьких по духу йому людей категорично заперечував свої комунікації із підпільною ГКЦ. Аби заставити священнослужителя давати правдиві свідчення радянські слідчі часто організовували очні ставки: із настоятелем монастиря отців василіан у м.Станиславові згаданим нами вище Григорієм Балагураком (третього грудня 1949 р. (саме упізнання тривало лише трохи більше півгодини)); із настоятелем монастиря отців-редемптористів у Станиславові Р.Бахталовським (12 травня 1950 р. (тривало більше трохи більше двох годин). Після очних ставок отець Ярослав Соякчасом був вимушений переглядати свої попередні зізнання. [4, арк. 25]. Часто аби заставити священика говорити, радянські спецслужби наводили «потрібні цитати» зі стенограм допитів інших переважно раніше арештованих отців.

Експертиза почерку о.Я.Совяка, яку проводили радянські спецслужби. (Фотокопія частини рукопису, який починається словами «Ваша Ексцеленціє...»). 21 січня 1950 р. Джерело: Державний архів у Івано-Франківській області. Ф. Р-2157, оп.1, спр.7498П. в 3-х т. Т.1. Арк. 228

Як показують матеріали слідства, радянськими правоохоронними органами було підписано постанову про продовження терміну слідства над Я.Совяком. Термін перебування під слідством ієрархадекілька разівпродлонговувався у зв'язку із організацією очних ставок із іншими священниками підпільної церкви, проведенням графічної експертизи почерку Я.Совяка тощо. До слова, у архіві покійного митрополита А.Шептицького радянськими спецслужбами було знайдено рукопис на п'яти сторінках, який розпочинався словами «Ваша Ексцеленція», був адресований главі ГКЦ і фрагментарно мав антирадянський характер. Урешті авторство рукопису о.Я.Совяком було підтверджено про що видано спеціальну постанову. 24 жовтня 1949 р. радянськими спецорганами було прийнято постанову про етапування арештованого о.Я. Совякавагонзаком(спеціальнийвагондля транспортуванняпідслідних та засуджених – О.Є.) з Станиславова, де спершу проводилося слідство до м. Києва, у розпорядження слідчої частини МГБ УРСР[4, арк. 200].

7 червня 1950 р. видано постанову про об'єднання слідчих справ заведених на Романа Бахталовського (№ 149485), Григорія Балагурака (№ 149434) і Ярослав-

лава Совяка (№ 149438) в одну кримінальну справу. Об'єднання кримінальних справ мотивувалося тим, що всі підсудні були тісно пов'язаними у своїй діяльності і обвинувачувалися у злочинах за ст. ст. 16-54-І «а», 54-10 ч. 2 і 54-ІПК УРСР. 8 червня 1950 р. було видано протокол про закінчення слідства. Я.Совяк ознайомився з матеріалами слідства особисто і не виявив бажання подавати клопотання про перегляд карної справи.

14 червня 1950 р. заступник міністра держбезпеки УРСР генерал-майор Єпипенко підписав обвинувачувальний висновок по слідчій справі [4, арк. 241]. Я. Совяк обвинувачувався у тому, що «з 1935 р. вів антирадянську націоналістичну роботу, а в 1939 р. втік на територію т.званого Генерал-губернаторства, підтримував зв'язок з видними українськими націоналістами, встановив злочинні зв'язки з керівниками уніатської опозиції. Готувався до нелегального перетину кордону за допомогою підпілля ОУН для доставки антирадянської наклепницької доповіді у Ватикан». Я.Совяку інкримінували активну боротьбу «проти Ініціативної групи по возз'єднанню ГКЦ з РПЦ», звинувачували в тому, що розповсюджував антирадянські послання, «займався збором коштів арештованим єпископам-уніатам», проводив серед населення антирадянську роботу, виступав з антирадянськими наклепницькими проповідями.

Відтак, керуючись ст. 204 УПК УРСР слідча справа № 149434 по обвинуваченню Г.Балагурака, Р.Бахталовського, Р.Совяка була направлена на розгляд Особливої Наради при МГБ СРСР. Пропонувалося застосувати до священнослужителів міру покарання у вигляді 25 років кожному із конфіскацією особистого майна [3, арк. 251]. Міра покарання у вигляді 25 років була затверджена прокурором УРСР Р.Руденком 24 червня 1950 р. Утім у виписці з протоколу № 4 Особливої Наради при Міністерстві державної безпеки СРСР від 11 жовтня 1950 р. йшлося про відправлення отця Я.Совяка у виправно-трудові табори терміном на десять років, рахуючи термін з 10 серпня 1949 р. (тобто від дня арешту). Невдовзі Я.Совяку було видано спеціальний наряд до Піщаного табору МВД в Караганді.

12 січня 1956 р. о. Я.Совяк, уже перебуваючи на спецпоселенні в Караганді написав скаргу на ім'я голови Верховного суду СРСР про анулювання вироку та перегляд міри покарання. Вірогідно скарга була задоволена, оскільки 21 травня 1956 р. отця Ярослава Совяка було звільнено з ув'язнення [3, арк. 279] (за іншою версією – амністовано). Усього він пробув у місцях позбавлення волі шість років дев'ять місяців і одинадцять днів. 31 березня 1992 р. отця Я. Совяка було реабілітовано посмертно [3, арк. 279 зв.]. Помер Ярослав Михайлович Совяк 1966 р. у Брошневі, де й похований на сільському цвинтарі. Додамо, що поруч із могилою отця Я.Совяка поховано ще двох підпільних священників ГКЦ – двоюрідного брата Євгена Коновальця – старшину УГА, священника Володимира Коновальця і підпільного священника, репресованого радянськими спецслужбами Лева Глинки. Звісно свідчення отця Я.Совяк в силу їхньої виразної «суб'єктивності» вартує доскіпливо зіставляти з іншими першоджерелами та

окремими красназвачними розробками, зокрема спогадами про нього очевидців подій, періодичними та неперіодичними виданнями того часу, але вони містять факти які, на наш погляд, характерно свідчать про повсякденне життя не лише самого Я.Совяка, а й багатьох священнослужителів періоду катакомбної ГКЦ, проливають світло на його ідеологічні переконання, зацікавлення, комунікативне середовище, ментальність, риси характеру тощо. Матеріали слідства відбивають суб'єктивний характер цих допитів, тенденційність у доборі свідків, численні факти психологічного тиску як на духовних так і на світських осіб. Із іншого боку кримінальні справи добре ілюструють методи роботи радянських правоохоронних органів та спецслужб.

1. Гавриш І. *Заборонена молитва: Станиславівська єпархія УГКЦ у період підпілля (1946–1989 рр.): монографія.* – Івано-Франківськ: Фоліант, 2001. 164 с.: іл.
2. Делятинський, Р., Єгрешій, О., & Соловка, Л. (2016). «Від Голгофи через катакомби до Воскресіння»: до 70-х роковин Львівського псевдо-собору 1946 р. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий пастир».* Збірник наукових праць. Богослов'я. До 70-х роковин Львівського псевдо-собору. Івано-Франківськ: ІФБУ. 9. 32–78
3. Державний архів у Івано-Франківській області, фонд Р-2157, оп.1, спр. 7498 П, в 3 томах, том 1.
4. Державний архів у Івано-Франківській області, фонд Р-2157, оп.1, спр. 7498 П, в 3 томах, том 2.
5. До світла Воскресіння крізь терни катакомб. Підпільна діяльність та легалізація Української Греко-Католицької Церкви, вид.2-ге, випр. і доп. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2014. 84 с.
6. Жаровська О. *Випробувані, як золото в горнілі. Кн. 1. Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих УГКЦ».* Львів, 2013. 208 с.
7. Марчук В. *Українська Греко-Католицька Церква. Історичний нарис.* Івано-Франківськ: Плай, 2001. 164 с.
8. о.Святослав Кияк *Львівський псевдо-собор 1946 року: історично-канонічна ретроспектива і наслідки для УГКЦ.* Режим доступу: <http://journal.ifaiz.edu.ua/index.php/gp/article/view/11/9>
9. Турій О. *Єрархія та духовенство Української Греко-Католицької Церкви в підпіллі. 1946–1989. Католицька Церква в Україні: 2001-й рік. Статистика, аналізи коментарі / Упор. О. Доброєр, Київ, 2001, с. 60–81 (у співавторстві з о. Борисом Гудзяком і Світланою Гуркіною.*
10. Турій О. *Спецоперація «собор» 1946.* Режим доступу: <https://localhistory.org.ua/videos/bez-bromu/pseudosobor-1946-roku-i-ugkts-v-pidpilli-turii>
11. Турій О. «Факт, що Катакомбна Церква, всупереч обставинам і заборонам, існувала». Режим доступу: <https://argumentua.com/stati/oleg-tur-i-fakt-shcho-katakombna-tserkva-vsuperech-obstavinam-zaboronam-snuvala>

12. *Фотоальбом бл. М. Чарнецького. Шлях до святості. Видано Згромадженням редемптористів. Видавництво «Скриня», 2014. 88 с.*

Єгрешій Олег. «...Підтримував зв'язок з видними українськими націоналістами»: акценти кримінальної справи підпільного греко-католицького священика Ярослава Сояка

У науковій статті автор аналізує кримінальну справу запроваджену радянськими спеціальними службами на підпільного священика Української греко-католицької Церкви Ярослава Сояка. Автор вважає, що нині свідчення про цього релігійного діяча є незначними, існують хіба-що розробки публіцистичного характеру чи короткі повідомлення енциклопедичного типу. Коротко розглядаються атрибутивні складові цієї кримінальної справи – анкета арештанта, його автобіографія, обставини арешту священнослужителя, деталі проведення допитів, виписки із протоколів вироків тощо.

Автор вважає, що ці історичні пам'ятки, попри свої особливості (характерний суб'єктивізм, неточності, невисокий рівень репрезентативності, часом довільне трактування) містять значний ресурс фактологічних даних, доповнюють наявну джерельну базу з історії України. Матеріали слідства відбивають суб'єктивний характер цих допитів, тенденційність у доборі свідків, численні факти психологічного тиску як на духовних так і на світських осіб.

Із іншого боку кримінальні справи добре ілюструють методи роботи радянських правоохоронних органів та спецслужб. У кримінальних справах, зокрема, зосереджується анкета арештанта, де вказується важлива у контексті історії повсякденності інформація. Цінні дані особистого характеру про о.Я.Сояка, особливі прикмети підсудного, а також деякі фотодокументи зустрічаються у словесному портреті. Кримінальна справа як джерело уміщує пізнавальні факти затримки священика, обставин його арешту, допити, експертизний почерку, постанови про пред'явлення звинувачення, матеріали вироку тощо. Ці факти характеризують побутові умови, рівень забезпеченості отця, звички, рівень інтелекту, зосереджуються дані про освіту, предмети особистого вжитку.

Ключові слова: кримінальні справи, Ярослав Сояк, підпільні греко-католицькі священики, історичне джерело, злочини, репресії, радянські спецслужби.

Yegreshiy Oleg. «...Maintained contact with prominent Ukrainian nationalists»: highlights of the criminal case of the underground Greek Catholic priest Yaroslav Sovyak

In the scientific article, the author tries to recreate the everyday life of the priest of the underground Greek Catholic Church, Yaroslav Sovyak, through the criminal case brought against him by the Soviet special authorities. The purpose of the article. To find out the specifics and the degree of informativeness of the mentioned criminal case against the underground Greek Catholic priest Yaroslav Sovyak as a primary source for studying the history of everyday life. The research methodology is based on the principles of historicism, scientific research, author's objectivity, the use of source studies methods, in particular the method of internal criticism of sources. Scientific novelty. These historical monuments, despite their peculiarities (characteristic subjectivism, inaccuracies, low level of representativeness, sometimes arbitrary interpretation), contain a significant resource of factual data, complement the existing source base on the history of everyday life. Conclusions. Ya. Sovyak's testimony due to their expressive «subjectivity» is worth carefully comparing with other primary

sources and individual local studies, in particular, the memories of eyewitnesses of the events, periodical and non-periodical publications of that time. Meanwhile, they contain facts that, in our opinion, characteristically testify to the daily life not only of Ya. Sovyak himself, but also of many clergymen of the catacomb period of the GCC, shedding light on their ideological beliefs, interests, communicative environment, mentality, etc. The investigation materials reflect the subjective nature of these interrogations, the tendency in the selection of witnesses, numerous facts of psychological pressure on both clergy and secular persons. On the other hand, criminal cases well illustrate the working methods of Soviet law enforcement agencies and special services. In criminal cases, in particular, the arrestee's questionnaire focuses on the information important in the context of everyday history. Valuable personal data about Ya. Sovyak, special features of the defendant, as well as some photo documents are found in the verbal portrait.

The criminal case as a source contains the facts of the priest's detention, the circumstances of his arrest, interrogations, examinations of his handwriting, indictments, sentencing materials, etc. These facts characterize living conditions, the father's level of well-being, habits, level of intelligence, data on education, and personal items are concentrated.

Keywords: criminal cases, Yaroslav Soviak, underground Greek Catholic priests, historical source, history of everyday life, Soviet special services